

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 639.

CHICAGO, ILL., dne 11. decembra (December 11), 1919.

LETO—VOL. XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

KJE SE PREDSEDNIK WILSON MOTI.

Po stari šegi je predsednik Wilson tudi letos naslovil kongres Zedinjenih Držav s poslanico, ki se bavi z nekaterimi važnimi aktualnimi vprašanji. Ne z vsemi. O mirovni pogodbi in o železniškem vprašanju misli predsednik govoriti v posebni poslanici pozneje. Njegov sedanj spis je bil predvsem posvečen industrijalnemu nemiru, katerega znamenja so očitna po vsem svetu, pa tudi v Ameriki.

Marsikaj je v tej poslanici, s čimer se lahko strinjamo. Toda nekaj je v njej, kar dokazuje, da ni Wilson tudi sedaj še dobil temeljitih pojmov o velikih socialističnih vprašanjih našega časa in jih presoja še vedno v duhu starih teorij, ki so se preživele, ker jih doba prehitava. Svetovne razmere niso več take, kakršne so bile, ko je bil Wilson mlad. To ne velja le za izpremembe na zemljevidih, za menjave nekaterih vladnih oblik, za odstop ali odstavljenje nekaterih dinastij, ampak za vse ustrojstvo sveta. Izpremenili so se vsi pogoji življenja in zato ne more človeštvo uspevati na tistih temeljih, ki so bili dobri v času poštnih vozov in male kramarije. Hiša s petdesetimi nadstropji se ne more zidati na enak način, kakor se je zidala koča za eno famulijo. Družabna stavba v dobi veleprodukcije in veletrgovine se ne more vzdržavati z enakim ogrođjem kakor družba v prvih začetkih kapitalizma.

Popolnoma soglašamo s predsednikom, kadar protestira proti vladi manjšine, pa naj bo ta manjšina kapitalistična ali kakršna koli. Pri tem je treba omeniti, da imamo v Ameriki danes vlado manjšine, dasi bi se marsikomu zdelo, da je to nemogoče v deželi, kjer je splošna volilna pravica v veljavi. Pravzaprav je bil Wilson sam prepričan, da sedanji senat ne reprezentira mišljenja amer. prebivalstva. Kajti le tako je mogoče razlagati, da je podvzel tisto akcijsko turo za mirovno pogodbo, ki se je zanj tako neugodno razvila, da jo je moral predčasno prekiniti. Če bi bil mislil, da soglašajo ljudstvo s senatom, ne bi bil mogel imeti nobenega upanja, da doseže s svojo agitacijo kaj uspeha. Njegovi shodi so bili apel na ljudstvo proti senatu, in ta apel je mogel biti logičen le tedaj, če je Wilson predpostavljaj, da reprezentira senat mišljenje manjšine, proti kateremu lahko zdrami večino.

Predsednik misli, da so vzroki industrialnega nemira bolj površni, ne pa globoko vkore-

njeni. Po njegovem mnenju bi bilo le treba, da se hitro podpiše mir, s čimer bi se vrnili normalni odnošaji. Tedaj bi industrijalni nemir kmalu izginil.

To je predsednikova zmota. Svet nedvomno hrepeni po miru. Toda podpis mirovne pogodbe in trajen mir sta dve različni reči. Wilson ima gotovo prav, če naglašajo potrebo pravičnega miru. Le da ni takega miru videti, kajti kar se kuha v Parizu, je vse prej kakor pravičnost in en pogled po svetu zadostuje, da spozna človek vsestransko nezadovoljnost, ki jo povzroča delo pariške konference. Kako naj se zagotovi trajen mir, če je več kakor pol sveta slabe volje in če ugibajo celi narodi že danes o priliki, ki bi jim omogočila izpremembo tega, čemur se morajo danes podvreči iz edinega razloga, ker niso dovolj močni, da bi se uprli ukrepom, ki so jim zoprni in ki jih čutijo kot nesrečo? Kako naj bo mir trajen in varen, če vidijo tisti, katerim daje pogodba privilegije, mogočno, če tudi morda tiho opozicijo, pa mislijo le na to, kako bi si s silo zavarovali privilegije? Kako naj bo mir zagotovljen, dokler je neskončna vrsta velikih in važnih vprašanj nerešena ali pa le navidežno rešena? Pogodbe se lahko podpisujejo, toda če ne zadovoljujejo pogodbe narodov, se morejo naslanjati le na silo; kjer vlada ta, pa visi nad mirom vedno Damoklejev meč.

Brez dvoma je politična negotovost, ki je pariška konferenca ni odpravila, mnogo kriva spolšne, torej tudi industrijalne vznemirjenosti po svetu. Poleg nje so pa tudi drugi vzroki, ne površni, temveč veliko bolj globoko vkoreninjeni, kot se menda dozdeva predsedniku Wilsonu, in stvari ne more prav nič koristiti, če se ti vzroki prezirajo ali pa zakrivajo. Pravo spoznanje vzrokov je baš glavni pogoj za odstranitev nemira.

Med drugim pravi predsednik Wilson na nekem mestu v svoji poslanici, da izvira industrijalni nemir tudi iz neusmiljenega izkoriščanja. To je brez dvoma eden glavnih virov tega nemira. Naj se sodi kakorkoli o mahinacijah zlohotnih in strastnih agitatorjev, o katerih Wilson tudi govori, toliko je gotovo, da ne bi mogla agitacija imeti uspeha, če ne bi bila tla pripravljena zanj, in nič ni tal bolje pripravilo, kakor neusmiljeno izkoriščanje.

Vpraša pa se, kako je mogoče preprečiti tako neusmiljeno izkoriščanje. Tudi med konservativnimi elementi je bilo vedno najti dobrih sre, katerim so se smilili izkoriščani ljudje, pa so iskali sredstev, da se uvede pravica ali vsaj to, kar se je takim srcem zdelo kot pravica. Danes ni treba govoriti le na podlagi teorij. kajti mnogostranska praksa je pokazala, da mogoče odpraviti izkoriščanja, pa pustiti izkoriščevalcem sredstva izkoriščanja v rokah. Delali so se zakoni za varstvo delavcev. Koliko so zalegli? Komaj kaj več, kot so kapitalisti dovolili. Sprejemale so se postave za srednje stanovce. Rešile niso srednjih stanov, ampak kljub vsem njihovim določbam so cela rokodelstva propadla, male trgovine so se pa izpremenile v navadne agenture ali podružnice velikih. Zakonito se je nastopalo proti trustom, a vsakdo zna s prstom pokazati na truste, ki monopolizirajo cele industrije in trgovino z najpotrebnejšimi predukti.

Vsi taki poizkusi morajo ostati brezuspešni, kajti ukrepe proti izkoriščanju, naj bodo že kakršni koli, bi mogel izvajati le tisti, ki bi imel sredstva za to v svojih rokah. Toda zakone la država, sredstva pa imajo v rokah privatniki, katerim ni niti najmanjše na tem ležeče, da bi se taki zakoni res izvrševali. Njih interesi so baš nasprotni in zato je le logično, da da ne rabijo svojih sredstev za podporo, ampak za ovržanje zakonov.

Predsednik Wilson hoče vladno večino. S tem se strinjamo do pike. Ampak treba je biti na jasnem, kaj je dandanašnji potrebno za vladanje. Moč na vsak način. Ali v čem je moč?

Država ima moč razne vrste. Najimpozantnejša je njena oborožena sila. In doslej je ostala živa fikcija, da je država s svojim vojaštvom vsegamogočna. Ali v resnici ni. Sedanja družba je namreč postala pretežno industrijalna in njena najmerodajnejša sredstva so tovarne, rudniki, elektranje, železnice, parobrodi, banke, klavnice, skladišča, brzjav in podobne naprave. Kdor nima teh sredstev, ne more vladati v industrijalni družbi. In država jih nima. Zaradi tega ne more država regulirati življenja v družbi, v kateri je vse življenje v prvi vrsti odvisno od industrijalne produkcije in distribucije. Država lahko izreče, da so pred zakonom vsi ljudje enaki, ali uveljaviti ne more tega gesla, ker ne more biti hlapec praktično nikjer in nikdar enak gospodarju. Tudi pred zakonom ni dejansko enak svojemu nasprotniku tisti, ki mora sam zastopati svojo stvar in ni imel prilike, da bi se izuril v "pravu", medtem ko si drugi lahko najame najboljše odvetnike v deželi. Država lahko določi takozvani eksistenčni minimum. Toda monopolisti lahko dvignejo cene vsem potrebščinam tako, da postane vsak eksistenčni minimum iluzoričen. Država lahko prepove truste, toda velekapitalisti lahko najdejo oblike, pod katerimi se skrijejo vsi trusti, tako,

da jih država s svojimi zakoni nikdar ne doseže.

Država bi mogla le tedaj dejansko vladati, že bi imela vsa sredstva vladanja. Ker spada jo med ta sredstva produktivne, prometne in distributivne naprave, ki so lastnina privatnih ljudi, mora država hočeš nočeš prepustiti največji del vlade njim. Izkoriščanje pa ni v teh razmerah nič čudnega, ampak edino naravno. Kapital gleda na svoje interese in jih zastopa, kakor najbolje zna. Izkoriščanje nekapitalistov je neizogibna in logična posledica tega položaja. Z lepimi nauki in z apeli na dobro srce se pri tem nič ne opravi. Izkoriščanje pa mora roditi odpor, ker je za izkoriščane vedno neprijetno in postane pogostoma naravnost neznosno. In tako nastaja takozvani industrijalni nemir.

Mir, kakršenkoli se že izleže, bo prej ali slej podpisan. Ali industrijalne razmere ne bodo s tem izpremenjene in zato ni nikakor pričakovati, da se s tem vrnejo takozvani normalni časi. Glavni vzroki industrijalnega nepokoja, katerih je bilo že pred vojno dovolj, ostanejo in bodo vsled socialnih izprememb, ki jih je prinesla vojna, še močnejši. Združevanje trustov, monopoliziranje, izkoriščanje se bo nadaljevalo, ker bo kapital povsem naravno rabil svojo moč in svoja sredstva, neizogibno pa bo to porajalo nezadovoljnost, in nezadovoljnost bo nemirna, kakor je bila vedno.

Zoper te bolezni je le eno zdravilo in zaman se mu je izogibati. To sredstvo je vlada večine, ali še bolje vlada vseh. Zadnji ideal se pač ne more doseči neposredno, toda faksična vlada večine mu lahko pripravi pot. Večina pa mora biti sposobna, da vlada v resnici, ne pa le po imenu, in zato mora imeti vsa za vladanje potrebna sredstva, torej ne le legislativna in jurisdikcijska, temveč tudi industrijska, prometna in trgovska.

Tudi predsednik pravi, da je edina pot za ustavljenje agitacije odstranitev vsega, kar povzročuje tožbe. To je zelo resnično. Ampak kako naj vlada odpravi te vzroke, če nima materialne moči za to? Razmere v industriji more le tisti urediti, ki je gospodar v industriji. To pa ni vlada. Mister Gary se ne zmeni zanjo, kadar gre za jeklarske zadeve. Nikdar se ne morejo razmere v jeklarski industriji uravnati po volji Zedinjenih Držav, dokler ne bodo Zedinjene Države gospodar jekla in njegove industrije. In tako je z železnicami, tako je s premogom, tako je z mesom, tako je z vsem.

Osrednje vprašanje je to: Ali naj imajo Zedinjene Države več moči, ali naj je imajo privatni interesi?

V prvem slučaju se industrijalno vprašanje lahko reši in se bo uspešno rešilo, če bodo Zedinjene Države tudi politično dežela vseh njihovih državljanov. V drugem slučaju so nadaljni boji med privatnimi interesi kapitalistov in privatnimi oziroma razrednimi interesi de-

lavcev neizogibni. V prvem slučaju drži pot do gospodarske pravice in do industrijalnega miru, v drugem se mora nadaljevati izkoriščanje in dosledno tudi industrijalni nemir.

Sedanji kongres ne bo našel prave poti. Bila bi velika sreča, če bi se delavno ljudstvo Zedinjenih Držav zdramilo in izvolilo kongres, ki bi imel zdrave in temeljite pojme o ekonomičnih potrebah države in njenega ljudstva. Gladko bi se tedaj lahko izvršili vsi koraki, da bi resnično večina prišla do vlade, do dejanske vlade, posedujoče vsa sredstva modernega vladanja. S temi sredstvi bi se lahko odpravili vsi vzroki opravičene nezadovoljnosti, torej tudi vzroki nepokoja. Zedinjene Države so po narodi dovolj bogate, da bi ob družabno organizirani industriji lahko vsi njeni prebivalci ne le za silo, ampak zelo udobno živeli in bi bilo dovolj sredstev za razvoj in pospeševanje vseh koristnih sil in moči.

Italijanskega imperializma ni.

Italijanski kralj Vittorio Emanuele je otvoril italijanski parlament s prestolnim govorom, ki je bil prvi govor v parlamentu, odkar se je končala vojna. Njegovo delo se je pač menda sestajalo le v tem, da je prečital govor, kakor se navadno godi pri takih slavnostnih prilikah, sestavil ga je pa nedvomno kdo drugi, kar je tudi že stara navada s prestolnimi govori. Mož, ki je opravil ta posel, je vsekakor član italijanske vlade, katera je tudi odgovorna za takozvane kraljeve besede. Taki prestolni govori se smatrajo za velike in važne izjave, namenjene ne le neposrednim poslušalcem v parlamentu, temveč internacionalni javnosti. To velja gotovo v sedanji dobi, ko je Italija splošno zanimiva zaradi notranjega položaja in zaradi njene zunanje politike. Tej je bil v prestolnem govoru posvečen poseben odstavek, nanašajoč se na jadransko vprašanje.

Če bi gospod Vittorio Emanuele imel prav, tedaj bi se bili mi motili ves čas in delali Italiji krivice, za katero bi jo skoraj morali prositi odpuščanja. Italija nima nikakršnih imperialističnih namenov, je dejal gospod kralj. Če je tako, tedaj nimamo z njo nobenih računov, in ker je Italija neposredna sosedja Jugoslovanov, ni treba nič drugega, kakor podati si roke pa skleniti prijateljstvo. Vpraša se le, ali je res tako, kakor je dejalo veličanstvo.

Italija na vsak način nekaj hoče in tekom časa je postalo precej očitno, kaj da hoče. Toda ker pravi kralj, da nima imperialističnih aspiracij in ker so kralji visoki gospodje, od katerih se pričakuje resnica, je treba revidirati dosedanje znanje in mnenja in pogledati, ali nismo bili res v zmoti. V zadnjem slučaju so morali biti z nami vred tudi drugi v zmoti. Italijanski vladar pravi namreč sam, da presojuje zavezniki napačno italijansko politiko in njene zahteve.

Vojna — pravi italijanski kralj — je pripotegla Italiji do njenih naravnih mej. Aspiracije Italije

ob Jadranskem morju nimajo vojaškega namena prav tako tudi nimajo gospodarskega pomena. Za nič drugega ne gre, kakor čisto in izključno za obrambo italijanske krvi. Rešitev italijanskega ljudstva pa je dolžnost in neodrekljiva pravica italijanske države. Doslovno pravi rimsko veličanstvo: "Nobenih imperialističnih namenov nimamo in na noben način ne nameravamo porušiti evropski mir."

Nobene besede ni izpregovoril Vittorio Emanuele, po kateri bi bilo soditi, da je Italija morda izpremenila svoj dosedanji program ob Jadranskem morju. To moramo imeti pred očmi, če presojava kraljeve besede.

Italijanske aspiracije ob Jadranskem morju nimajo vojaškega namena. Tako je bilo rečeno v prestolnem govoru . . . Od kralja se ne pričakuje nobena laž. Toda v katero kategorijo naj postavimo njegove besede, če se spomnimo, da je italijanska vlada sama opravičevala in razlagala svoje zahteve s strategičnimi potrebami, o katerih ne more biti nobenega dvoma, da celo vojaškega značaja? Tudi predsednik Wilson je povedal, da zahteva Italija strategične meje in tudi on je naglašal, da je ta potreba menda odpadla, ker ni več Avstrije, katere bi se morala Italija bati.

Da, oficijelna Italija je dolgo spekulirala z namišljenim etnološkim neznanjem zunanjega sveta in pripovedovala, da ji gre le za "osvoboditev" njenih rojakov. Ali to je moglo držati le do tedaj, dokler niso Jugoslovani imeli še nobene besede in jih ni nihče slišal. Naposled je bilo Italijanom vendar treba odgovoriti na vprašanje, koliko njihovih rojakov je na primer v Postojni, v Rakeku, v Logatecu, in ko je bilo treba priznati, da so ti in še drugi kraji res čisto slovenski, so prišli na vrsto strategični razlogi.

Ali je vse to gospodu kralju neznano? V najbolj vsakdanjem življenju se zahteva od človeka, ki hoče govoriti o kakšnem predmetu, da ga mora poznati. Vsaj toliko se sme pač menda zahtevati od kralja, kadar govori na javni tribuni o velikih internacionalnih vprašanjih. Če gospod Vittorio Emanuele ne ve, kdo da živi v vzhodnem jadranskem Primorju, bi bila njegova dolžnost, da se pouči ali pa da molči o stvari, o kateri nič ne ve. Če pa govori, tedaj je odgovoren za svoje besede, če že ne po italijanski konstituciji, pa vendar po splošnih načelih poštenosti in pred zgodovino. In tako je treba povedati, da se je njegovo italijansko veličanstvo v svojem prestolnem govoru kratkomalo lagalo.

Mož s krono je tudi pravil, da nimajo kraji, ki jih hoče Italija, nobenega gospodarskega pomena. Tudi to je debela laž. Vzemimo le Idrijo za primer. Idrija ima živo srebro. Produkcija je skoraj največja v Evropi. Na leto je znašala do pet milijonov kron. Ali to res nima nobenega gospodarskega pomena? Žalosten kralj, ki ne ve tega, kar se uči vsak otrok v ljudski šoli. Ker je pa res neverjetno, da bi bil monarh tako sramotno neveden, ne ostane zopet nič drugega, kakor da je govoril laži v parlamentu.

Gospodarskega pomena so pač tudi notranjski gozdovi. Gospodarskega pomena je velika nabrežinska industrija s kamnom. Gospodarskega pomena je

premog v Istri. Gospodarskega pomena je tržaška in reška luka. Gospodarskega pomena je ribištvo v jadranskih vodah. In prav zato, ker taji Il Ré ta absolutno očitna dejstva, se sme po vsej pravici sklepati, da se jih oficialna Italija povsem dobro zaveda in bi le rada preslepila svet, ki naj bi mislil, da gre rimskim državnikom le za nekakšne nacionalne ideale in da ni v njih niti najnavadnejšega človeškega egoizma.

Množe se črne vesti, da je v Parizu že vse odloženo in da gre le še za čas, kdaj da se objavi, da dobi Italija vse, kar je zahtevala. Signor Vittorio Emanuele se torej nima za enkrat nič pritoževati nad zavezniki. Toda Clemenceaujeva konferenca naj sklepe, karkoli hoče, resnica se nikoli ne izpreobrne v laž in nikdar ne bomo dovolili, da se da ropu ime poštenja in ideala. Laž ostane laž, pa naj jo izreka reakcionaren ministrski predsednik, polblazen reklamen poet ali pa kronan kraljiček. In rop ostane rop, pa naj ga sankcionira Clemenceau ali pa kdor koli.

Le še eno. Savojski vnuk je deklamiral, da nima Italija imperialističnih namenov in da ne namerava na noben način porušiti evropskega miru. Kar se tiče imperializma ni treba nobenih besed. Krasti tuje dežele je imperializem. Italija krađe slovenske in hrvaške dežele, do katerih nima nobenih pravic, in kdor pri tem zanikuje imperializem, je enako smešen kakor nesramen. O evropskem miru naj bi pa kralj rajši molčal. Verjamemo, da bi mu bilo najljubše, če bi se napravila pika in bi ostala tatvina sankcionirana in nedotakljiva za vse čase. Ali signor Vittorio ni tako velik, da bi se svetovna zgodovina ravnala po njegovih željah. Mir bo v Evropi, kadar bo pravica v Evropi. Dokler te ni, imajo roparji tisoč razlogov za strah. Kjer je storjena krivica, bo pravica tako dolgo kričala, da bo uslišana. Njena zmaga se ne doseže vedno po enakih predpisih, ali priti mora ta zmaga prej ali slej, ker ne more svet vlačiti takih krivic vso večnost s seboj. Takega bremena, ki ovira ves njegov naravni napredek, se mora rešiti, in zato bo tudi krivica, ki se sedaj dela Jugoslovanom, poravnana. Kako se bo tedaj godilo tistim, ki so zanjo odgovorni, ni naša briga. Zavedamo se, da smo storili svojo dolžnost. Svarili smo, upozarjali smo na posledice, svetovali smo, delali smo. Če je vse to zaman, morajo iti dogodki svojo neizogibno logično pot. Kamor drži ta, tja pridejo. Če pa bo to marsikom neprijetno, bodo odgovorni le tisti, ki niso hoteli razumeti, da ne more zlo roditi dobrega. Kdor seje koprive, ne sme pričakovati, da bo žel pšenice.

V Nemčiji mogočno rastejo strokovne organizacije delavstva. Med vojno so imele nemške strokovne organizacije enake izkušnje kakor po drugih deželah. V prvih mesecih je članstvo zelo padlo, potem se je pa začelo množiti. Toda sedanji razvoj je naravnost presenetljiv. Meseca junija so štejele organizacije, ki pripadajo Nemški zvezi splošnih strokovnih organizacij, in katerim pripada 54 strok, 4.800.000 članov, sedaj štejejo 6.400.000 članov. Kampanja za pridobivanje članstva v strokovnih organizacijah se vodi intenzivno in ima velik uspeh.

Propad Dunaja.

Nekdaj sijajni Dunaj stoji pred največjo katastrofo. Mestu in vsej avstrijski državi grozi bankrot. Ako je bilo še vred dvema mesecema misliti, da se obvaruje finančnega propada, je danes izginilo vsako upanje in vsak dan se lahko pričakuje insolventnost, kateri se ne more primerjati nobena druga v zgodovini narodnega gospodarstva. Niti veliki dunajski krah iz leta 1873 ni bil tako strašen, kakor bo sedanji, če pride do njega.

Državni bankrot mora nastati, če nima država sredstev, da bi izpolnila svoje obveznosti in če izgubi ves kredit v tujini. V takem stanju je sedaj Avstrija. Svojih sredstev nima, da bi mogla kot siromašna dežela plačevati vse, kar mora dovažati iz tujine, njen kredit je pa že skoraj enak ničli. Če se plača za nemško-avstrijsko krono v Švici 3 centime ali pa nič, je že skoraj vse eno. Posledica je, da je tuj denar na Dunaju tako strašno drag in v resnici je tam velikansko popraševanje po tujih valutah. Tako se na primer plačuje za češko krono 3.50 avstrijskih kron in za češko državno noto za 5000 kron dajejo 20.000 avstrijskih kron.

Dunajska valuta izgubi v kratkem vsako ceno. Na borzi se z njo že ne računa. Kaj mora tedaj nastati? Avstrijska država ne bo več mogla plačevati s svojim denarjem in bo morala gledati, da se poravnava s svojimi upniki. Že sedaj se je govorilo, da bo avstrijska krona znižana na eno petino svoje vrednosti, tako da bo veljala le 20 vinarjev. To je že očitno bankrot, le da je vprašanje, če ni dvajset vinarjev še previsoka cena za dunajsko krono in če ne bo še znižana. S to razveljavljeno valuto bo seveda Avstrija mogla plačevati le svoje obveznosti doma, medtem ko bo napram tujini prisiljena priznati svoje popolne obveznosti. Ne ostane ji torej nič drugega, kakor izvažati iz dežele vse, kar se le da. Začetek je že storjen z umetninami in pa krasnih gobelinah, ki se prodajajo v tujino, pridejo pa še druge reči na vrsto. Na Dunaju je še bogastva, ali to bo pri bankrotu le konkurnsna masa, katere še polaste upniki.

Tako postane Dunaj kolonija zaveznikov. Dunaj sam se ne more rešiti. To mesto je sedaj le ljudski mravljinec in morje kamenja. Dunaj ni produktiven. Kar je bil, je bil kot glavno mesto velike države, ki je uživalo od produktov vseh avstrijskih narodov. Z razpadom države so usahnili viri dunajskega blagostanja, in mesto dvornih svetnikov in drugih parazitov nima nikjer več opore. Alpske dežele ne morejo Dunaju ničesar dati in povrh izgleda, da bi se rade čim bolj emancipirale od njega pa ga prepustile njegovim usodi. Tri četrtine vseh živil mora nemška Avstrija dovažati, ne govoreč o premogu in surovinah.

Dunaj ima še papirnato bogastvo, ki bo v slučaju bankrota šlo v konkurzno maso: To so vrednostni papirji tujih podjetij. Odvisnost ostalih avstrijskih dežel od Dunaja je povzročila, da je Dunaj vladal nad njimi s svojim finančnim kapitalom in je koncentriral ta kapital v sebi. Mnogo akcijskih podjetij je še v posesti Avstrijcev, ki komaj čakajo

na to, da jih morejo razglasiti za svoje plačilno sredstvo in z njimi pokriti cenó na blago, ki se dovozi iz drugih dežel. Doslej to ni šlo ker je na primer praška borza še vedno zaprta za te papirje in v češko-slovaško republiko se ne smejo uvažati nobeni vrednostni papirji, ki niso nostrificirani. Dunaj mora torej drago plačevati valuto tiste dežele, iz katere želi kaj dobiti.

Težko si je domisliti, kaj nastane, če pride dunajski krah z vso svojo grozo. Na stotisoče ljudi pride na beraško palico ali pa izgubi velik del svojega imetja, banke, te velike, močne dunajske banke, bodo insolventne, tovarne in druga podjetja prenehajo delati, delavci, uslužbenci in uradniki bodo brez dela in prehrane. Že sedaj je vsled razpada Avstrije mnogo inteligentov brez posla in na robu bede, po krahu bo njih število še neskončno večje.

Nemška Avstrija ne more eksistirati sama zase. Njeno združitev z Nemčijo so preprečili zavezniki, v Nemčiji sami pa tudi ni bilo nikdar pravega navdušenja za to, da bi se obremenili s tako pasivnim priveskom. Dunaj je doslej še upal, da se stara Avstrija še nekako obnovi, bodisi v obliki zvezne države, ali pa vsaj v obliki obdonavske gospodarske federacije. Sedaj pa spoznava, da so bile vse take sanje zaman. Sedaj zaupa še v zaveznike. Med Dunajem in Parizom je mnogo niti in tudi med Dunajem in Londonom. Zavezniški kapitalisti čakajo, da postane dunajska valuta povsem brez cene, in pri velikem krahu se polaste vsega, kar ima, igraje in po ceni. Nastala bo velika dražba Dunaja. Ringstrasse, palače in njih sijajne oprave, skladišča na obrežju in vse, kar ima kaj cene za tujce, pride na boben.

Le ena reč ostaja, ki bi mogla rešiti Dunaj popolnega poloma. Seveda je že dvanajsta ura, če ni sploh za vsako pomoč že prepozno. To rešitev je označil dunajski sociolog profesor R. Goldscheid z besedami: "Državni bankrot ali pa socializacija." Le s socializacijo vsega bogastva bi se mogla Dunaj in nemška Avstrija rešiti pogina, le s hitro razlastitvijo bi se izognila bankrotu. Goldscheid zahteva sicer od buržvazije, da naj sami prostovoljno izvedejo to socializacijo. Ali to je zahteva idealista. Toda dunajska socialna demokracija, ki ima veliko moč, bi morda mogla izvesti to socializacijo tudi proti volji buržvazije. Ako se ji to ne posreči ali pa če je čas že zamujen, bo državni bankrot Avstrije neizogiben.

Po poročilih iz Rige prihaja na dan, da je bil Kolčak, ljubljeneec prijateljev reda, v zvezi z — Nemci. Pri generalu Bermondtu v Mitavi so našli dopise, iz katerih je spoznati, da je izvršil svoj napad na letske kraje v sporazumu s Kolčakom in Denikinom. Čudno se suče vse to. Včasi se je dokazovalo vsemu svetu, da je boj proti boljševikom potreben v interesu Rusije same, ki jo hočejo boljševiki baje prodati Nemcem. In sedaj so tisti, ki so vodili ta boj, sami v zvezi z Nemci in več ali manj njih vazali.

Vladni kabinet se bavi z rudarsko stavko in nekateri poročevalci pravijo, da je v kratkem pričakovati rešitev zadeve.

Premogarska stavka.

V trenutku, ko gre list v tisk, še ni definitivno odločeno, kako se reši vprašanje stavke v okrajih mehkega premoga, ali večina vesti se strinja v tem, da bo stavka načeloma končana in se začne jutri v četrtek, delati v jamah. Drugo je vprašanje, če se bo po tako dolgem premoru moglo takoj začeti normalno delati.

V Indianapolisu zboruje ta čas izvrševalni odbor rudarske organizacije, od katerega je v prvi vrsti odvisno, ali bo sprejet predlog predsednika Wilsona ali ne. Predsednik je posegel v zadevo takorekoč zadnje uro, ko je že skoraj kazalo, da je vsa stvar popolnoma zavožena in ni bilo pričakovati skoraj nič drugega, kakor da se bo nadaljeval štrajk do zadnjega konca in da postane nacionalna kriza kompletna. Sedaj kažejo razna znamenja, da je Wilsonov predlog rešil situacijo — če morda ne definitivno, pa vsaj provizorično. Temeljni smisel predsednikovega predloga je ta, da se vrnejo rudarji na delo in dobe začasno 14 odstotkov priboljška na plačo; nato se ustanovi odbor treh članov, ki naj preišče vse na premogovno situacijo se nanašajoče zadeve in na podlagi rezultata določi plače, ceno premoga, profite podjetnikov in druge manjše zadeve. V tem odboru naj imajo rudarji enega člana, podjetniki enega, tretjega pa naj imenuje predsednik. Cena premoga se za sedaj ne sme podražiti.

Dokler ne izreče eksekutiva rudarjev svojega sklepa, je brez smisla prerokovati, kakšen bo njen odlok. Pač pa je vsa rudarska stavka tako izredno vplivala na sto reči v deželi in je bilo z njo toliko komplikacij v zvezi, da bo treba o njej še mnogo govoriti, ne le zato, da se sploh govori, ampak da se črpajo iz nje nauki za bodoče. Takih naukov je najti prav mnogo, in če se hoče, da ne ostanejo neplodni, jih bo treba resno in temeljito prebirati in se zaradi tega še večkrat vrniti na vso stavko.

Da je splošna premogarska stavka zelo resna in kočljiva reč, mora v naših časih, ko je takorekoč vsa industrija odvisna od premoga, ko je brez premoga skoraj vsak promet nemogoč in ko je premog tudi v hiši skoraj izključno kurivo, vsakdo razumeti. V dejanju je stavka teorijo popolnoma potrdila. Industrija, železnice, mesta, paroplovba, trgovska podjetja, učilišča, zabavšča, privatne obitelji, vse je prišlo v največjo zadrego, vrnile so se vsakovrstne vojne izkušnje in od vseh strani so deževali predpisi, ki so regulirali porabo kuriva, svetlobe in motorne sile, ukrepali o omejitvi delovnega časa, o reduciranju trgovskih ur i. t. d. Morda je pri tem marsikdo, ki mu sicer ne pridejo take reči na misel, zaslutil, da je delo velika sila, mnogo večja kot se navadno misli.

Povsem naravno je, da ne položi v taki krizi vlada rok v naročje. Da se je brigala za situacijo, je bila ne le njena pravica, ampak naravnost njena dolžnost. Drugo pa je vprašanje, če je bila njena briga prave vrste in če je enako postopanje priporočljivo za druge sorodne slučaje. Razni vladni faktorji so

imeli svoje roke pri stvari in postopali so na različne načine. Metode so si nasprotovale in nastala je konfuzija, katere posledica ni mogla biti nič drugega kakor otežčanje položaja. Te rezultat se je res dosegel in kdo ve kakšne komplikacije bi se bile še lahko razvile, če bi bilo šlo vse v teh tirih dalje.

Da ni bila vlada v splošnem srečne roke v vsej zadevi, dokazuje dejstvo, da je končni Wilsonov predlog povsem drugačnega značaja, kot so bile v glavnem prejšnje metode. In to, kar pomeni ta predlog, bi se bilo že pred tedni lahko storilo — najbrže z enakim rezultatom kakor sedaj. Wilsonov predlog označuje absolutno izpremembo taktike, iz česar sledi razločno, da je bila prejšnja taktika zgrešena.

Najprej je bil storjen poizkus, da se stavka enostavno prepove. To je bila prva osnovna hiša. Lahko bi se pustilo na strani pravno vprašanje. Večalimanj so se vse instance trudile s priznanji, da je pravica stavkanja načeloma neoporečna, ali v konkretnem slučaju so opravičevali prepoved s tem, da prinese stavka nacionalno kalamiteto. Tko utemeljevanje vedno šepa, kajti če se začno na ta način delati izjeme, se najdejo naposled razlogi te ali druge vrste skoraj v vsakem slučaju. Vsaka staka je kalamiteta in če obsega kakšno stroko v celoti, bo tudi skoraj vselej narodna kalamiteta. Toda narodnih kalamitet je še mnogo več in večina jih ima drugačne vire kakor stavke delavcev. Sedanja druginja je na primer nedvomno narodna kalamiteta. Monopoliziranje celih industrij, diktatorska moč kapitala, možnost korupcije na debelo — vse to so velike narodne kalamitete. In če se čuti vlada poklicano, da posreduje s svojo avtoriteto v kalamiteti ene vrste, bi morala tako logično nastopati v vsakem slučaju. Da se to ne godi, ni treba posebej dokazovati.

Toda brez obzira na pravno vprašanje, je mnogo važnejši problem, ali je mogoče s tako metodo doseči nameravani rezultat, to se pravi, ali je praktično mogoče prepovedati tako stavko. Eksperiment je bil storjen in pokazal je popolno neuspešnost taktike. Prepoved je bila sodnijsko izdana in materialno podprta z zasledovanjem nepokorih. Uspeh je bil negativen, kajti stavka se je vendar vršila in naposled mora organizacija, kateri je hotela prepoved zvezati roke, ukrepati o Wilsonovem predlogu, ker je brez njenega posredovanja praktično vsa korak nemogoč.

Sredstvo, ki ne vodi do cilja, je vedno slabo. Prepoved stavke je bila tako slabo sredstvo. Pravo, ki se ne more uveljaviti, je iluzorično. Prepoved stavke je bila pravna iluzija.

Nekdaj bi se bil s takim korakom gotovo lahko dosegel uspeh, naj bi bil pravno opravičen ali pa ne. Danes ga ne more doseči, ker so se razmere izpremenile marsikje, pa tudi med rudarji. Narasla in utrdila se je njih organizacija in razvila se je med njimi delavska disciplina, ki ima svoje posebne zakone. Zgodovina premogovne krize je to pokazala. Eksekutivi organizacije je bilo prepovedano funkcionirati, posledica tega pa ni bila demoralizacija med rudarji, temveč vztrajnost, ki se je držala prvega

sklepa in odklanjala vsak nasproten korak, dokler ne nastane možnost, da izpregovori zopet eksekutiva, ki jo smatrajo rudarji za svojo legitimno oblast. Dokler ni bilo te discipline, bi bila sodnijska prepoved lahko učinkovala kot zastrašujoče sredstvo. Pomanjkanje orientacije bi bilo pognalo množino premogarjev v jame in stavka bi bila izgubljena.

Kadar se razmere izpremene, je treba tako dejstvo priznati, sicer ne more nastajati nič drugega, kakor zmote in neuspehi. Bistveni moment v izpremembah je ta, da je organizirano delavstvo danes sila, in vsaka akcija, ki prezira to dejstvo, je stavba na pesku.

Ali izpremembam, ki so prihajale v tej smeri, ni sledil politični razvoj v deželi in tako niso državne uredbe prilagojene faktičnim razmeram časa. Ako se to ne popravi, ako ne pridejo politične razmere v sklad z izpremenjenimi industrijalnimi razmerami, so nadaljne krize podobnega značaja neizogibne. Kalamiteti s premogom lahko slede vsakovrstne podobne kalamitete in pri tem se lahko zgodi, da bo njih rešitev še mnogo težja kot je bila rešitev te kalamitete, če ne postane sploh nemogoče.

Naglašalo se je, da ni premog predmet, ki se tiče le rudarjev. To je gotovo resnično in pravilno. Vse ljudstvo potrebuje premoga, država ga potrebuje, industrija ga potrebuje, itd. itd. Prav tako pa je tudi z železnicami, z jeklom, z mesom in še z mnogimi drugimi rečmi.

Kaj sledi iz tega!

Dejali so: Rudarji nimajo pravice obsoditi vse ljudstvo na prezebanje in na vso bedo, ki jo lahko provzroči ohromitev industrije in prometa.

S stališča ljudske skupnosti je to popolnoma pravilno. Rudarji nimajo take pravice. Toda treba je doslednosti. Ako nimajo rudarji pravice, da bi odvzeli ljudstvu premog, nimajo mesarski magnati pravice, da mu odvzemajo živž, drugi velekapitalisti nimajo pravice, da mu ovirajo pridobivanje obleke itd. Prav tako seveda nimajo železničarji pravice, da mu onemogočilo potovanje, in enako je treba presojati vse, če se postavimo na stališče ljudskih pravic in ljudske suverenosti.

Tisti, ki so sprožili to vprašanje ob priliki rudarske stavke, bi se morda ustrašili, če bi jim povedali, da je to socialistično mišljenje. Da stoje interesi vsega ljudstva v prvi vrsti in da se jim morajo drugi, specialni interesi podvreči, če nastane konflikt, je temeljno socialistično izhodišče in na njem je osnovana vsa socialistična stavba.

Ljudska pravica stoji nad pravico posameznih razredov, stanov ali oseb. Tudi premogarji morajo respektirati ljudske pravice kot višje. Ta zahteva je opravičena z dejstvom, da so premogarji en del celote, ljudstva.

Ali danes nam rudarji na to lahko odgovarjajo: Vse ljudstvo potrebuje premoga. Ali ljudstvo ga ne dobiva od nas, temveč od prodajalcev, ki ga dobivajo od lastnikov jam. Mi nimamo nobenega stika z ljudstvom, mi ne določamo cen, mi nimamo možnosti, da bi druge potrebščine dobivali po svoji želji.

Edini način, da si kolikor toliko omogočimo naba-vo kruha, mesa, obleke, knjig itd., je ta, da dobimo za svoje delo tako plačo, ki se vjema s cenami naših potreščin. Kadar pride premog iz naših rok, nimamo z njim nič več opraviti. Z njim disponirajo naši gospodarji in mi imamo opraviti le z njimi, ne pa z ljudstvom.

Tak odgovor bi bil nemogoč, če bi bili rudarji služabniki ljudstva, a kot del ljudstva tudi so- lastniki narodnega bogastva. Družba, ki bi bila tako organizirana, da bi v resnici reprezentirala ves narod ne le politično, ampak tudi gospodarsko, bi imela pravico zahtevati od vseh svojih delov brezpogojno priznanje skupnih interesov. Imela bi pa tudi moč, da po potrebi izsili to respektiranje, medtem ko se danja država nima take moči, kar dokazuje vsak dan diktatura velekapitalistični enostranosti, tako je od dne do dne bolj brezmočna tudi proti subjektivnosti posameznih delavskih strok.

Vprašanje dobe je to: Ali hoče biti država zastopnica skupnih ljudskih interesov, ali se misli zadovoljiti s svojo doseđanje vlogo? V drugem slučaju ni pričakovati nič drugega, kakor da se bodo v njenem okvirju množili konflikti, katerim bo od dne do dne manj kos, ki jo bodo slabili in pospeševali zmede, iz katerih bo izhod vsako uro težavnejši. V prvem slučaju mora svojo organizacijo tako preurediti, da bo v resnici reprezentirala, kar predstavlja danes le fiktivno.

To je eden izmed mnogih naukov rudarske stavke. Je jih pa še več in zato se bomo o tej epizodi iz sodobnega delavskega gibanja še pomenili.

Franc Zlatič:

Organizacija proletariziranih srednjih stanov.

Vojna je proletarizirala takozvane srednje stanove, to je v prvi vrsti tiste inteligenčne stanove, ki žive od stalnih plač. Srednji stanovi, kakor jih je bil ustvaril in mehanično množil kapitalizem, so bili že pred svetovno vojno gospodarsko mnogo bolj odvisni od svojega delodajaleca, od svojih raznolikih služb kakor pa na primer industrijsko delavstvo. Poleg tega je industrijski delavec imel že pred vojno svojo strokovno, gospodarsko in zadružno organizacijo. Srednji stanovi pa se za organizacijo, ki bi čuvala njihove prave interese, niso veliko brigali. In vendar je bil njih družabni položaj povsem enak onemu meznega delavca. Tudi zdravnik, učitelj, profesor, sodnik, upravni in tehnični uradnik so živeli zgolj od svojih plač, od svojega duševnega dela.

Te srednje stanove je oslabil vojna najbolj, potisnila jih je med mnogoštevilne proletarske mase. Izvršila se je velikanska sprememba v njih življenjskem naziranju. Pred vojno je med temi srednjimi stanovi gospodaril ozkosrčni duh posameznih kast. Profesor je videl v učitelju manjvrednega človeka; uradnik je zaničeval slugo; sodnik družabno

ni občeval s prometnim uradnikom na železnici; dvorni svetniki so samevali, ker niso našli svojemu stanu primerne službe. Kakšna sprememba po štirih letih vojne? "Dvorni svetnik in zadnji sluga — vsi v eno vrsto, vsi imamo enake interese, vsi skupaj spadamo v organizacijo!" — take besede se čujejo na sestankih in zborovanjih srednjih stanov.

Tu in tam se delajo organizačni poskusi. Ljudje, ki se nikoli niso bavili s stanovskimi in strokovnimi organizacijami, se danes intenzivno bavijo s tem poslom. Pri tem vidimo železniške, poštne, upravne, tehnične, deželne, občinske, zasebne uradnike, uslužbence, nastavljenec in sluge — obojega spola. Prej skrbno negovana stanovska razlika, vzgojena v znani birokratični disciplini, se ruši in izginja. Ljudje so se spremenili, instinktivno čutijo, kje je njih pravo mesto. Vedo, da se morajo družabno zopet uveljaviti in dvigniti in da morejo to doseči samo s sistematičnim delom in smotrenim bojem v močni in enotni organizaciji.

Ne bo odveč, ako se razgovorim nekoliko o oblikah te novo mastajajoče organizacije srednjih stanov.

1. Najprej se morajo vsi uradniki, uslužbenci in nameščenci — brez razlike čina, plače in spola — organizirati strokovno. Strokovna organizacija, ki hoče doseči edinost svojih članov in uspeh v boju za zadostne plače, ne sme biti strankarsko politična, ampak zgolj strokovna, kakor so na primer strokovne organizacije na Angleškem. Vse te strokovne organizacije — poštarji, železničarji, državni, deželni, občinski, zasebni uslužbenci, učitelji, nadalje razne razvitejše delavske stroke itd. — se naj strnejo v strokovno zvezo, ki udeležuje vzajemno sopolmoč in je sploh centralna sila vseh posameznih stanovskih organizacij. Naloga te organizacije je zgolj socialna, brez strankarsko-politične primesi.

2. Nič manj važna kot strokovna organizacija je za te proletarizirane srednje stanove gospodarska. Srednji stanovi so bili že pred vojno izkoriščani najbolj kot konsumenti. Po vojni bodo še bolj, ako se tudi v tem pogledu ne pripravijo na samoobrambo. Po vojni bo treba nakupiti živež, obutev, obleko, perilo in podobne reči. Tu je samopomoč najbolj potrebna. Zato morajo srednji stanovi misliti, da se primerno zadružno organizirajo.

Strokovno in zadružno organizirani srednji stanovi si bodo dobili ugled in veljavo tudi v javnem življenju in v politiki. Stremeti morajo za tem, da bo politika služila tudi njim, da bodo vsled svoje enotne in krepke organizacije postali soodločujoč činitelj v vsem javnem življenju in ne bodo v novi uredbi človeške družbe, ki se sedaj pripravlja, potisnjeni v kot — brez veljave, moči in ugleda.

Naravni bojni zaveznik organiziranih srednjih stanov bodo moderne delavske organizacije. Pri nas je danes delavska organizacija centralistična, v kateri odločuje največkrat močnejši nemški živelj. Tudi nekatere uradniške organizacije stoje pri nas na tem stališču. Dokler traja vojna, tega ni mogoče spremeniti, ker bi bili sicer oškodovani člani, ki so si pridobili v organizacijah večje ali manjše pravice.

Konec vojne bo spremenil tudi to. Organizacije, ki se snujejo šele sedaj, morajo to upoštevati in misliti, da si ustvarijo še pred novo orijentacijo kader, okoli katerega se bo po vojni zbralo vse, ki jim bo smotren socijalen boj za boljše življenje in večjo javno veljavo neobhodno potreben.

Načelna izjava ameriške Labor Party.

(Konec.)

10. Zahtevamo podružabljenje neobdelane zemlje, v številni reklamirana močvirja in pustinje. Ta zemljišča naj obdelujejo državljani, ki jih vzamejo v najem in ki jih bodo preobrazili, da postanejo rodovitna, toda last te zemlje mora biti za vedno družabna.

11. Zahtevamo stopnjevanje davke na dohodke in dedščine; izvzeti od obdavčenja naj bodo le dohodki, ki so potrebni posameznikom za vzdrževanje družin, njih zdravja in udobnosti, omeje naj se dohodki in dedščine, ki so danes dovoljene posameznikom.

12. Zastopamo neotakljivost uprav za vse občine v vseh državah, v številni izdajanja zadostnega števila neodvisnih bondov v svrhu operacij javnih naprav, kakor občinskih tržišč in drugih naprav, služijo blagostanju ljudstva.

13. Smo za revizijo ustave Zedinjenih držav, zlasti pa za dodatek k petemu členu, ki naj predpisuje skrb, da bodo vsi od večine v kongresu sprejeti dodatki nato predloženi ljudstvu potom referendumu za ratifikacijo, in da bo poskrbljeno za iniciativo, potom katere more ljudstvo dodajati k svoji ustavi nove člene.

14. Priznavamo zvestobo temeljnim ameriškim načelom samovlade in vladne večine, ki je vtelesena v izjavi neodvisnosti in zvezni ustavi. Zavedamo se neutajivega dejstva, da so male manjšine mogočnih in premožnih ljudi vsled koruptnih in tajnih metod dobile v svoje roke kontrolo nad vlado in so jo izkoriščale mnogo let v sebične namene v tako opasnem obsegu, da je prvotni njen namen, radi katerega je bila ta vlada ustanovljena, izgubil svoj pomen.

Vsled tega je nujno, da se predlože takoj metode za izboljšanje in sicer prvič: ljudska kontrola nad zbornicama, ki sprejemajo zakone in sicer tako, da bo zbornica zastopala volilce; drugič, da bo vlada bolj uspešna v upravi naših ustanov in da bodo ljudske zadeve rešavane ekonomično in hitreje od privatnih podjetij.

Kot praktične metode za doseg te namenov zagovarjamo, da se sprejmejo dodatno k sedanjemu sistemu sledeča dobro utemeljena in preizkušena sredstva vlade. Iniciativa in referendum, ki ohrani ljudstvu, kadarkoli je nezadovoljno z nastopi svojih zakonodainih teles, moč, da odkloni zakone, ki jih nemara, tiste pa sprejme, ki jih zahteva večina. Dalje odpoklic, s katerim ima ljudstvo pravico in moč

odpoklicati kateregakoli koruptnega ali nezmožnega javnega uradnika.

15. Priporočamo sistematični proračun izvrševalnega oddelka Zedinjenih držav.

16. Smo za državno in zvezno pomoč za dobavo zemlje in bivališč za prebivalce bodisi v mestih ali na deželi.

17. Smo za to, da se brezmejna moč veta, ki jo ima sedaj vrhovno sodišče nad postavodajnimi telesi, odpravi ali pa tako omeji, da ne bodo v bodoče mogli odloki petih mož, ki slučajno reprezentirajo večinsko mnenje vrhovnega sodišča, razveljavljati volje ljudstva.

18. Zagovarjamo in smo za odpravo senata Zedinjenih držav.

19. Zagovarjamo in smo za ljudske volitve zveznih sodnikov za dobo, ki naj ne presega 4ih let.

20. V zadevi ženitev in razporok naj se postavodaje ozirajo na enotno moralo in za oba spola naj velja zrelotna doba za osemnajstim letom.

21. Da se onemogoči izkoriščanje producentov in konsumentov po sebičnih privatnih grabežih, zahtevamo, da imajo delavei v upravi industrije in trgovini resnično besedo.

22. Zahtevamo odpravo dela za vse otroke pod 16im letom, kar naj se stopnjema zviša do 18ga leta.

23. Zahtevamo odpravo privatnih uradov za preskrbovanje služb, detektivskih in stavkaških agentur in razišrjenje zveznih in državnih uradov za dobavo dela, kakor tudi za to, da se privatnim uradom onemogoči pošiljanje delavcev v kraje, kjer ne zadostujejo cene dela za dostojno življenje.

24. Vstrajamo na stališču, da naj vlada zakonitim potom brani pravice delavcev, da se smejo organizirati in pogajati za svojo plačo in delovne razmere kolektivno s posredovanjem takih zastopnikov, ki si jih izvolijo sami.

25. Zahtevamo, da se za delavce odstrani gospodarska igra, ki obstoja v minimalni plači, osnovani na cenah živil. Delavcem gre pravica do vzdrževanje njih žen in otrok, ne da bi bilo tem treba hoditi v tovarno; zahtevamo ukrepe za njih zdravje in udobnost ter telesno vadbo, kar je pogoj dobre državljanstva.

26. Svesti smo si vidne in trajne tekme med trgi in poizkusov, da se ščujejo delavei enega naroda proti drugim, kar je vedno povzročalo znižanje načina življenja delavcev. Da se to odstrani, priznavamo mednarodno solidarnost.

Toda dokler ni to doseženo, zagovarjamo zakone, ki naj branijo delavce pred tekmo takega dela, ki ga opravljajo kaznjenci, ali otroci ali se vrši v beznicah, sploh pred konkurenco izdelkov, produciranih po nizkih cenah z namenom, da se prodajajo pod ceno in se tako znižuje splošni način življenja ameriškega delavca.

27. Zahtevamo za delavce v industriji in trgovini počitek, ki naj omogoči osveženje duha in telesa. Vsled tega smo za maksimalno delovno dobo, ki naj ne presega 48 ur na teden za moške in za ženske.

28. Zahtevamo odpravo brezposelnosti potom nadaljnega znižavanja delovne dobe v taki meri, da dobe vsi brezposelni delo; polno plačo tistim, ki so

vsled bolezni, vsled nehanja dela v industriji ali vsled zadobljene poškodbe začasno brez dela.

29. Smo za nadaljevanje sistema zavarovanja, ki ga je imela vlada v vojnem času in za to, da se ta sistem raztegne na vse vrste poklicev v delu; da vlada zavaruje vse delavce za slučaj bolezni in smrti ne glede na dobiček. To naj velja za moške in ženske.

30. Samo za to, da prevzame vlada Zedinjenih držav v svojo režijo vsa dela in jih ne oddaje privatnim podjetnikom."

To je v glavnem načelna Izjava novo ustanovljene Labor Party. Poleg te Izjave je sprejel ustanovni zbor še resolucijo z ozirom na odpoklic ameriških čet iz Rusije, odstranitev sovjetske blokade in obsodbo nameravane mehiške intervencije. Zbor je sprejel tudi resolucijo, v kateri se zahteva odpoklic sodnika Andersona, ki je izdal sodnijsko prepoved z zahtevo, da se štrajkujoči premarjari vrnejo na delo.

V splošnem ni med načelno Izjavo Labor Party in izjavami, ki jih sprejemajo socialisti na svojih konvencijah, skoraj nobene večje razlike. Lahko bi se reklo, da dodajajo socialisti k svojim izjavam uvod, v katerem razlagajo današnji kapitalistični sistem in utemeljujejo družabne izpremembe z zgodovinskega stališča. To razlaganje mislijo voditelji Labor Party, je v očigled hitro se razvijajočih gospodarskih, in vsled tega političnih razmer, ki so danes vsakemu mislečemu delavcu vidne, nepotrebno.

Kakorkoli že sodimo o Labor Party in njeni politični bodočnosti, je treba priznati eno: porodila se je, da zdrami delavstvo za samostojno politično akcijo, da ga tako privede do razredne zavednosti, katere mu je do danes tako manjkalo.

Ako vzamemo v poštev vse težkoče, ki jih je imela glede tega socialistična agitacija v Ameriki — in če se te težkoče z ustanovitvijo Labor Party zmanjšajo — tedaj lahko rečemo, da novo ustanovljena stranka na splošno ne bo socializmu nič škodila, ampak koristila. —č.

UTRINKI.

V Parizu groze mirovni sodniki s stavko. Pravi, da imajo manjšo plačo kakor cestni pometalci in zahtevajo regulacijo. Če ne ugoti justično ministrstvo njihovi zahtevi, so pripravljene storiti to, kar napravijo v takem slučaju industrijski delavci, namreč napovedati stavko. Sodnijska stavka bi bila nekaj novega, potrdila bi pa le stari nauk, da prihajajo iz enakih vzrokov povsod enake posledice. Kdor mora živeti od svojega dela, naj bo tako ali tako, je prisiljen skrbeti za tak zaslužek, ki mu zagotovi človeško življenje, in če ga ne dobi lepo mirno, pride prej ali slej do tega, da se bo bojeval zanj. Vzgoja, tradicije, ponos lahko zadržava ta trenotek, ne preprečijo pa njegovega končnega prihoda. In ker je bilo industrijsko gibanje starejše od inteligenčnega, se uče v takih rečeh inteligenti od ročnih delavcev.

Znani dopisnik I. D. Levine poroča o razmerju med rusko cerkvijo in sovjetsko vlado. Včasih so bili listi vsi polni vesti o krutem preganjanju cerkve na

eni strani in o strastni opoziciji cerkve proti sovjetski vladi na drugi. Po Leniновem poročilu se zdi, da so bile te vesti neutemeljene, ali pa da se je razmerje močno izpremenilo. Če nič drugega, je med obema faktorjema, kolikor je mogoče presoditi, vsaj toleranca. Levin poroča:

"Sovjetska vlada ne nastopa proti delavnosti ruske cerkve, dasi vodi splošno protiversko propagando. Med reči, ki najbolj presenečajo posetnika sovjetske Rusije, je ta, da so cerkve prenapolnjene. To versko oživiljenje je posledica silnega trpljenja ljudstva, ki vidi rešitev Rusije le v božjem usmiljenju. Preden sem zapustil Moskvo, sem videl po vsem mestu razobešene plakate, naznanjajoče pridige o temi "Ali more človek živeti brez Kristusa?" Po množicah, ki so se zbirale pred plakati, je bilo jasno spoznati, kako globoko se zanima rusko ljudstvo za versko vprašanje. Pred kratkim so bili poglavarji petrogradskega duhovništva, metropolit Benjamin in duhovnika Vedenski in Sirenski pri komisarju Zinovjevu, predsedniku petrogradskega sovjeta, in mu v imenu cerkve predložili sledečo spomenico:

"Petrogradska cerkev je sedaj vznemirjena vsled navidezno neresničnih, toda trajno se vzdržujočih vesti o pričakovanem zapiranju in deportiranju petrogradskih duhovnikov zaradi njih protirevolucionarstva ali pa da bi služili kot talci. Poznavajoči politiko sovjetske vlade napram cerkvi ne verujemo tem vestem. Duhovništvo že po svojem značaju ne more biti belo ali rdeče. Duhovniki služijo Kristusu in stoje izven politike. Če se hočejo posamezni duhovniki baviti s politiko brez soglašanja cerkve in občanskih uradov, se seveda izpostavljajo odgovornosti za svoje postopanje. Petrogradsko duhovništvo popolnoma odobrava dekret o ločitvi cerkve od države. Bavimo se izključno z verskim delom in vera se v Rusiji ne preganja.

V Petrogradu, kjer delamo, se razume, da ne sme vsiljevanje dekreta o ločitvi cerkve od države žaliti ali zatirati vernikov zaradi vere. Vesti o pretiranostih v tem oziru razlagamo z dejstvom, da ne izvršujejo sovjetski uradniki svojih instrukcij povsod pravilno. Trdna cerkvena politika sovjetske vlade je ustvarila med duhovništvom in njegovimi sledbeniki v petrogradski cerkvi čut resnične lojalnosti napram vladi."

Delegacija je uradno sporočila Zinovjevu, da so cerkvene avtoritete sklenile odstaviti vsakega duhovnika, ki bi bil zasačen, da podpira gibanje "belih" sil, bojujočih proti sovjetski Rusiji. Zinovjev je zagotovil delegacijo, da se ne misli na nikakršno zapiranje duhovnikov in izrekel je upanje, da se bo duhovništvo trdno držalo dekreta o ločitvi cerkve in države."

V Nemčiji se giblje monarhistična stranka, ki se sestavlja iz militaristov in vsenemcev. Ti elementi, ki so bili glavni reprezentanti nemške imperialistične politike, se niso nikdar pomirili z novim položajem in bodo pač še dolgo ruvali proti republiki in demokraciji. Vendar pa ni zelo verjetno, da bodo imeli kaj posebnega uspeha, če jim ne bo pomagal kaos v deželi ali pa kakšna zunanja sila.

Neki ameriški dopisnik je imel pogovor z dvema zastopnikoma te stranke in poroča, da mislijo monarhisti na obnovitev monarhije, toda po angleškem vzoru in s kronprincem na čelu. Na bivšega cesarja Viljema ne mislijo več, toda Hohenzollernov baje nočejo opustiti. Njih program je v kratkem ta, da nameravajo pri prihodnjih volitvah kandidirati Hindenburga za predsednika republike in zahtevati plebiscit o vprašanju "monarhija ali republika". Ako se ljudstvo izreče za monarhijo, kar mislijo, da se zgodi, naj pride Friedrich Wilhelm na tron.

Nade sme gojiti vsaka stranka, saj spadajo nade med tisto maloštevilno blago, za katero se ne plačuje davek. Druga reč pa je, na čem so nade osnovane. Nemški monarhisti spadajo menda med tiste ljudi, ki zamenjavajo svoje mišljenje z mišljenjem ljudstva. Toda kolikor je mogoče opazati, je razpoloženje med masami vse drugačno kakor monarhistično. Cesarjevi niso mogli ničesar doseči, ko je bila zmeda v Nemčiji največja in oblast vlade na tako slabih nogah, da bi jo bila vsaka resnična sila lahko porušila. Takrat, ko se je Noske s Scheidemannom zatekal k militaristom starega režima, je bila največja nevarnost, da jima iztrgajo monarhisti vajeti iz rok. Saj so bili nekdanji cesarski generali pravi poveljniki vojske, in če bi bila ta po večini monarhistična, bi bili igraje lahko porušili vladu in ustanovili svoj režim. Več kot verjetno je torej, da že takrat ni bilo nagnenja za monarhijo. Da bi ga bilo sedaj več, more misliti le tisti, ki rad vara samega sebe.

Položaj bi mogel postati za monarhiste le tedaj ugodnejši, če bi pokazala vlada v gospodarskem oziru tako slabost, da bi razočarala ljudstvo, ker bi to lahko povzročilo zmede, ki bi mogle koristiti spretnim intrigam, ali pa če bi zunanji interesi podprli monarhistično gibanje. Zadnji slučaj je mogoč, kajti navdušenje za demokracijo, ki se je kazala tekom vojne, je v mnogih krogih že zelo ohlajeno in kjer kažejo računi, da je krona za profite več vredna od demokratične republike, sledi takemu spoznanju kaj hitro hrepenenje po povratku režima, ki je bil med vojno preklinjan. Toda če mislijo Ludendorfovi, da so taki računi zanesljivi in zidajo svoje gradove na takih podlagah, se jim vendar lahko zgodi, da dožive veliko razočaranje.

V Chicagi je bilo letos 300 umorov in leto še ni končano. Zadnjo soboto so bili kar trije umori v enem dnevu in če pojde tako do novega leta dalje, bomo lahko imeli vsak dan po en umor. V mestu imamo seveda policijo in njen sedanji načelnik je pri svojem nastopu slavnostno obljubil, da prežene vse zločine iz mesta. Njegova obljuba ni bila popolnoma originalna, kajti prav tako kakor on so govorili tudi njegovi predhodniki v uradu. Izpolnil je seveda ni nobeden in tudi ne upamo, da dobimo tistega velikana, ki napravi tak čuež. Razume se, da imajo gospodje vsakovrstne izgovore, med katerimi je najvažnejši ta, da imajo premalo policije. Toda moštvo tega zbora se je že nekolikokrat izdatno pomnožilo, rezultata, ki so ga obljubovali, pa zaradi tega ven-

dar ni bilo. In ne bo ga, tudi če potroje policijo. Da bi se odpravili ne le umori, ampak tudi zločini sploh, bi bilo treba vse drugih korakov in ukrepov, kakor pomnožitev policije. Kakor vsak pojav, ima tudi zločin svoje vzroke in dokler ti ne bodo odpravljeni, se tudi zločin sam ne more odpraviti. Vzrokov je malo več kakor eden. Da so nekateri ljudje nagnjeni na hudodelska dejanja, je gotovo, toda s tem ni vprašanje zločinov niti od daleč pojasnjeno. Že to nagnenje se ne sme smatrati za nekakšen misterij, ampak ima svoje razloge, med katerimi so taki, da bi jih bilo mogoče iztrebiti. Ali tudi to se ne doseže enostavno z obešanjem hudodelcev. Saj dokazuje vsa dosedanja praksa z vislicami, električnimi stoli, garotami in justifikacijami vsake vrste, kako brezuspešen je ta način boja proti zločinu. Individualno bi bilo treba vzgoje, ki je sedaj absolutno nezadoštna. Treba bi bilo nadalje higijene, ki bi preprečila degeneracijo. Ali treba bi bilo tudi primernih socialnih naprav, kajti zločin je tudi socialna prikazen, kar se v takozvanih merodajnih krogih večinoma zelo prezira. Uredbe naše družbe, ki je tako ponosna na svoje naprave, pospešujejo zločinstvo in mu glade tla. Zlo je tako razširjeno in globoko vkoreninjeno, da bi jutri lahko prišle najidealnejše družabne naprave, pa bi imeli še dolga leta hude boje za iztrebljenje zločinov. Toda dokler ne bo vse ustrojstvo družbe boljše, zlasti dokler ne bodo gospodarske razmere pravičnejše, ni niti sanjati, da bi rodil boj zoper zločin izdatne uspehe. Kar se sedaj doseže s poboljševalnicami in podobnimi zavodi, je kaplja v morje. Na mestu enega poboljšane hudodelca rodi beda, pretrpljena krivica, vaba obogatitve in tisoč drugih elementov, ki so močni v sedanji družbi, deset novih. In niti to ne bi pomagalo, če bi imeli za vsakega človeka po enega policista, kajti izkušnja dokazuje, da niso niti varuhi javne blaginje imuni, ampak da sega korupcija tudi v kroge onih, ki so poklicani, da varujejo družbo pred njo.

Angleški rudarji imajo že dolgo nacionalizacijo rudnikov na svojem programu in vodijo prav sedaj obširno kampanjo za uresničenje te zahteve. Ker pa ne kaže vlada doslej nagnenja, da bi sprejela to zahtevo za svojo, se boje, da bi moglo tudi v Angliji priti do splošne rudarske stavke v dobi, ko je preмога najbolj potreba in bi premogarska stavka lahko povzročila ogromno krizo v industriji in v prometu.

Angleški rudarji so že med vojno zastopali stališče podržavljenja rudnikov in vlada je tedaj šla tako daleč, da je vzela jame pod svojo kontrolo. Storila je to seveda največ zaradi ogromnega pomena, ki ga ima premog v vojni. Brez lastne kontrole ne bi bila nikdar gotova, da bo produkcija v soglasju s potrebami. Njen korak je bil storjen v državnem resu. Sedaj, ko je vojna končana in je minila tista potreba, ki jo je izzvala vojna industrija in zahteve na bojišču, se vladi posest rudnikov ne zdi več važna. Tekom vojne so ji bili splošni interesi jasni in razumevala je, da jih je treba predpostaviti prvim interesom. Sedaj je njen smisel za skupnost

umrl in vrača se zopet na prejšnje stališče kapitalistične države, smatra privatno lastnino za sveto in izkopava vse tiste izgovore, katerih se je posluževala pred vojno, kadar je šlo za spor med splošnimi ljudskimi in privatno kapitalističnimi interesi.

Na zadnjem strokovnem kongresu v Glasgowu je rudarska organizacija predlagala, da se prizna kakršna koli akcija, ki more prisiliti vlado na sprejem zahteve, da se nacionalizira industrija, v kateri dela delavstvo, ki nastopi s tako zahtevo. Kongres je sprejel ta predlog in na podlagi tega vodi rudarska organizacija sedaj svojo akcijo. Prvi korak je obstajal v tem, da je bila od kongresa odposlana deputacija k ministrskemu predsedniku. Ali ta korak je ostal brez uspeha. Sedaj se misli, da bo zadeva pomaknjena v ospredje, kadar se vrne angleška delegacija iz washingtonske konference dela. V tej delegaciji so G. H. Stuart-Bunning, C. W. Bowerman in drugi, s katerimi je računati kot s spretnimi delavskimi strategi.

Medtem vodijo rudarji že živahno kampanjo, da pouče ljudstvo o svojih zahtevah, zlasti o tem, kaj da pomeni nacionalizacija za splošnost, in da prepričajo prebivalstvo, da se mora državna kontrola in skupno vodstvo rudnikov izplačati državi, konsumentom in rudarjem. Obenem vodijo boj proti draginji, razkrinkujejo oderuštvo in manipulacije, ki vodijo k draginji, ter upozarjajo na sredstva, s katerimi je mogoče doseči boljše razmere. Tudi v krogih, ki niso posebno prijazni rudarjem, se priznava, da je ta agitacija uspešna. Simpatije doslej neodločnih si skušajo rudarji pridobiti s pomnoženo produkcijo premoga.

Z vsem tem gibanjem je treba resno računati, kajti organizacija rudarjev v Angliji je močna, šteje 975.000 članov, in je že v preteklosti pokazala, da prevdara vsako akcijo, preden jo začne.

Kongresnik Sims je v Washingtonu povedal javnosti, kakšne plače so dobivali nekateri eksekutivni železniški uradniki v St. Paulu in na železnicah, ki se končujejo v tem mestu. Bil je predsednik odbora meddržavne in zunanje trgovine in je imel vpogled v razmere v času, ko je vlada prevzela železnice v svojo kontrolo. J. M. Hannaford kot predsednik železnice Northern Pacific in L. W. Hill kot predsednik Great Northern sta dobivala po 50.000 dolarjev na leto. W. P. Kenney kot podpredsednik Great Northern je imel 22.500 dolarjev na leto, pri čemer je bil pa še predsednik družbe Great Northern Express, kjer je seveda dobival posebno plačo. H. E. Bryan je imel kot podpredsednik železnice Burlington \$22.500 na leto, ko je postal predsednik železnice St. Paul, je pa znašala njegova plača 60.000 dolarjev na leto. . . . Ni torej težko razumeti, zakaj da so taki gospodje naprotovali vladni kontroli železnice.

Nekaj mora biti nova Delavska stranka, ki je imela pred kratkim svojo konvencijo v Chicagi, na vsak način vredna. Dokaz je v tem, da je chikaška "Tribune" nagromadila cele kupe laži o tej konvenciji in jo na vso silo skušala osmešiti. Tako je na

primer pod zaglavjem z najdebelejšimi črkami pravila, da so farmerji pod vodstvom gubernerja Frazierja dezertirali iz delavske stranke, da je 400 delegatov zapustilo konvencijo in da jim bo drugih 400 sledilo, da so bile na konvenciji silne rabuke in da ni naposled nihče ostal razun prijateljev Fitzpatricka, predsednika chikaške Federation of Labor. Vse te vesti so bile od prve do zadnje črke zlagane. Gubernier Frazier iz Severne Dakote, o katerem pravi kapitalistični list, da je na čelu farmerjev zapustil konvencije, ni bil niti v Chicagi, ker je imel polne roke dela zaradi situacije s premogom v svoji državi. Take malenkosti pa ne ženirajo velikega lista, ki si kroji resnico po svojih nazorih in interesih. Za Delavsko stranko je to le dobro znamenje. Kadar postopa "Tribune" na ta način, je zelo interesirana na tem, da se ne bi izvedela resnica. V tem slučaju pomeni to, da se boji rfove stranke in s tem je Labor Party lahko zadovoljna.

Bivši turški veliki vezir in finančni minister Talaat paša je bil nekoliko tednov v Berlinu in sedaj poročajo, da je tam postal socialist. Ne vemo, kakšne vrste je socializem, katerega se je navzel, ali sama na sebi je ta izpreobrnitev zanimiva. Dokler je bil Talaat mogočen gospodar v Carigradu, mu gotovo ne bi bil prišel socializem drugače na misel, kakor da bi bil dal preganjati ljudi, ki bi bili učili tak nauk. In najbrže bi jih bil preganjal le zato, ker ni poznal socializma, pa si je napravil o njem pojme po pravljicah. Tako je na svetu še mnogo nasprotnikov socializma, ki bi hitro postali njegovi pristaši, če bi ga le poznali. In najti bi jih bilo med delaveci prav tako kakor med inteligenti in semtertje celo med kapitalisti. Kajti tudi današnji kapitalist se nima od socializma ničesar bati, če hoče biti pošten.

Dobri, plemeniti ljudje se boje socializma, ker mislijo, da mora uničiti kulturo. Ako bi se poglobili v bistvo socializma, bi se lahko prepričali, da ne daje noben sistem tako številnih in tako močnih pogojev za razširjenje kulture, kakor prav socializem.

Z Dunaja je prišlo poročilo, da pojde avstrijski kancelar dr. Renner v Pariz, da razloži ondotnemu vrhovnemu svetu stisko sedanje Avstrije. Baje bo zahteval takojšnjo pomoč, ali pa predlagal, da odstopi sedanja vlada, namesto katere naj bi zavezniški imenovali nevtralnega diktatorja in administrativni štab za upravo dežele.

Da je gospodarski položaj v Avstriji obupen, je že davno znano. Rusija je bila zadnja leta velika šola, toda zdi se, da ne zaostaja Avstrija za njo, le da se je v njej naučiti kaj drugega kakor v Rusiji. Sila gospodarskih razmer ne postaja morda nikjer tako očitna, kakor prav v Avstriji in nič ne podkrepljuje tega bolj, kakor korak, ki ga baje misli storiti dr. Renner. Sedanji avstrijski kancelar je socialist. Ni pa narodno brezčuten in šteli so ga celo med takozvane socialpatriote. Lahko si je torej misliti, da mu ne prihaja tak odlok kakor v sanjah, ampak če stori omenjeni korak, ga stori le s težkim

sreem. Saj ne pomeni to nič manj, kakor da se Avstrija vsaj začasno odreče svoji suverenosti in se tako rekoč na milost in nemilost izroči zaveznikom. Le pod neizprosno gospodarskim pritiskom je to mogoče in s tem je potrjeno, da stoji gospodarska sila nad vsako drugo. Vsaka socialna veda, ki ne priznava tega krutega dejstva, je zato zgrešena.

V Kruppovih tovarnah, ki so bile nekdanj na vsem svetu največje podjetje za izdelovanje orožja, producirajo sedaj lokomotive in železniške vozove. Prvi taki izdelki so že zapustili tovarno. Pravijo, da je v podjetju mogoče izdelati 300 lokomotiv in 300 železniških tovornih vozov na leto. Sedaj dela tam 3,500 mož.

To poročilo, ki kaže, da se Nemčija res dviga iz brezdna, četudi s težavami in počasi, je zanimivejše od vseh monarhističnih načrtov.

Vsak nauk je lahko preklinjati, če ga človek ne pozna. Socializem spada med tiste nauke, ki jih njegovi najmanje poznajo.

Socializem ni nasprotnik avtoritete, ampak jo hoče postaviti naširšo podlago in s tem okrepčati. V tem se socializem bistveno razlikuje od anarhizma in mu je direktno nasproten.

D'Annunzio obljubuje, da pride meseca februarja v Ameriko in sicer hoče z aeroplanom preleteti pacifični ocean. Talenta za reklamo torej še ni izgubil.

LISTU V PODPORO.

Slov. soc. klub št. 175, JSZ., Moon Run, Pa. . .	\$5.00
Vincenc Jurman, Cleveland, O.	24.00
Paul Žele, Cleveland, O.35
John Lampe, Hebzibah, W. Va.35
Edvard Branisel, Cleveland, O.25
Anna Pengov, Cleveland, O.25
Anna Skerl, Pittsburgh, Pa.85
John Sirca, Dayton, O.	1.00
Nabrano na slavnosti razvitja zastave v Greensburg, Pa.	4.34
Anton Zornik, Herminie, Pa.25
A. Bertel, Herminie, Pa.50
Joseph Čebular, Vandling, Pa.	1.00
Joseph Vule, Herminie, Pa.25
John Kosechir, Cleveland, O.35
John Kalin, Chicago, Ill.50
Valentin Welza, Minneapolis, Minn.35
Frank Kumerdy, Ralphon, Pa.20
Frank Lepar, Cotton, Minn.35
Joseph Treppel, Jardine, Mont.50

Skupaj \$40.64
Zadnji izkaz 814.03

Skupaj \$854.67

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 606 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POBOTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANCO TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštne, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blas Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ URADA GLAVNEGA TAJNIKA S. D. P. Z.

Leto 1919 se nagiblje proti koncu. Pri društvi in v glavnem uradu se mora zaključiti letne račune za tekoče leto. Da je mogoče točno zaključenje poslovanja, je potrebno, da se vse članstvo polnoštevilno udeleži mesečne seje in točno plača prispevke; da odpošljejo vsa društva mesečnino in vsa zveze se tikajoča poročila v glavni urad kakor hitro mogoče—najboljše takoj po društveni seji.

Vsled tega apeliran na odbore vseh društev, da skrbe, da pridejo vsa poročila in mesečnina v glavni urad kakor hitro mogoče. Z društvu, katera ne bodo tega obvestila vpoštevala, se bode postopalo strogo po pravilih.

Članom in članicam, kateri imajo ali dobijo kakšno nakaznico od zveze so naprošeni iste izmenjati brez odlaganja.

V raznih listih je bilo objavljeno glede obtožbe državnega pravdnika države Penna., kateri je podvzel poskus za razveljavljenje zvezinega čarterja vsled točke v pravilih, katera določa izobčenje stavekokazov.

To objavljenje je nekatere člane precej razburilo; govorilo se je že celo, da je zveza prenehala s poslovanjem.

V dolžnost si štejem v par besedah članstvu pojasniti o zadevi.

S. D. P. Z. je bila obveščena o tožbi in pozvana na odgovor. Do sedaj je zveza uložila le še odgovor na tožbo; obraynava se bode vršila kasneje — kate-rega dne nam še ni znano.

Pričakujemo, da bo mogoče sodišču dokazati, da ima organizacija v smislu tozadevnih zakonov popolno pravico izobčati stavekokaze.

Mnenje odvetnikov, kateri zastopajo zvezo je, da ne more vsled te točke nobeno sodišče vzeti zvezi čarter in tudi ne odrediti spremembe pravil v tem oziru.

Članstvo naj se torej ne razburja vsled postopanja državnega pravdnika. Znano nam je, da so vladni krogi vedno pod pritiskom kapitalistov, kateri skušajo zatreti vsako še tako pošteno organizacijo, ako je v simpatiji z organiziranim delavstvom.

Upamo, da se bo s to obravnavo državnega pravdnika prepričalo, da se postavno inkorporiranim podpornim organizacijam ne jemlje čarter kar tja v en dan — ne da bi se moglo dokazati, da so pravila, oziroma poslovanje v konfliktu z državnimi zakoni.

Na društva apeliramo, da ravnajo s stavekokazi strogo po pravilih. Za vsak slučaj naj društvo podrobno poroča v glavni urad.

Blas Novak, tajnik.

IZ URADA PREDSEDNIKA S. D. P. Z.

Cleveland, Ohio. — Članstvu naše organizacije je že povečini znano, da je pennsylvanska buržvazija nastopila proti pravilom naše organizacije, v kolikor se tičejo stavekokazov.

V pravilih je med drugim ena točka, ki ni po volji požrešnemu kapitalizmu in zato zahteva, da se razveljavi čarter organizacije. Ta zahteva je smešna in otročja obenem. Ni še dolgo tega, ko so bila pravila predložena prizadetim oblastim, ki niso imela proti njim najmanjšega ugovora, toda danes, ko se ljudstvo bori za izboljšanje svojih razmer, so pa kar naenkrat spoznali, da naša pravila niso v soglasju z ameriškimi tradicijami, in zato je potrebno, da se Zvezi odvzame čarter.

Ne vem, ako je enemu advokatu mogoče doseči, da se mu taka zahteva izpolni, toda v današnjih časih je vse mogoče. Kapitalizem hoče utrditi svojo moč in se v ta namen poslužuje vseh mogočih sredstev. Med delavstvom in kapitalom se vrši boj, ka-

koršnega še ne pomni ameriška zgodovina. Delavske mase so pričele misliti in to je nasprotno interese naglano v silovit boj, da ohranijo svojo nadvlado.

Ne bodo mi šli iz spomina dnevi borbe v west-morelandskem štrajku leta 1910., ko je delo počivali 14 mesecev in je bilo delavstvo podvrženo najhujšim šikanam. Trpljenje, ki ga je takrat skušalo delavstvo, vedo le tisti, ki so bili sami prizadeti v tem boju. Deset let je že preteklo od takrat in še danes trpi delavstvo posledice, ki jih je prizadejal štrajk. Nekaj jih je, ki so poteškoče že pozabili, so pa drugi, ki jih ne bodo nikdar. V sedanjem boju mi prihajajo na misel tudi takratni dogodki. Kakor takrat, tako so tudi sedaj privatni interesi besni in se zaganjajo v vse, kar jim ni po godu. Sedaj nas psujejo z "rdečkarji", boljševiki, "foreignerji" itd.. takrat pa so nas imenovali "greenhorne" in "gan ki". Štrajki pa se množe in izpodkopavajo temelj kapitalizmu.

Vsaka šola nekaj stane in tudi štrajki so šola za delavstvo. Z izgubljenim štrajkom ni vse izgubljeno, kajti delavstvo se uči spoznavati svoje napake in jih popravlja s pripravami za bodoče boje. Ako se ne doseže uspeh v prvi bitki, se ga doseže v drugi ali tretji.

Članstvo naše organizacije bo pri sedanjih stavekokazih precej prizadeto. Izgubili bomo morda marsikaterega člana vsled neplačanega asesmenta ali kakega drugega vzroka. Za vse tiste, ki bodo po krivdi organiziranega kapitala prisiljeni prestatiti člani naše organizacije, bom apeliral na gl. odbor, da jim da vse mogoče ugodnosti za zopetni pristop v Zvezo. V teh nenormalnih časih moramo biti vsi pripravljeni na večje ali manjše žrtve in tako bodo oškodovane tudi delavske organizacije. Brez žrtev ne prihajajo izboljšanja. V bojih za pravične zahteve delavstva moramo biti vedno pripravljeni pomagati.

Svetovni razvoj napreduje leto za letom in z njim napreduje svetovni proletarijat. Prišel bo tudi za delavstvo čas, da bo dobilo moč ki mu gre, in tedaj se bodo zmanjšale žrtve, ki jih mora danes doprinašati v svojem boju. Sedaj pa sledimo kliču: "Vstrajajmo in zmaga bo naša!"

Da nimam kaj posebnega poročati o naši organizaciji, je vzrok ta, da bomo v najkrajšem času dosigli zaželjeno združitev naših podpornih organizacij. Potem bomo v stanu kaj več doseči za naše članstvo vsaj v kulturnem in gospodarskem oziru. Čim več nas bo, tim boljše za organizacijo in njen napredek. Podrobnosti o združevalnem delu ne bom opisoval, ker je bilo o tem že mnogo priobčenega v javnosti. Apeliram na članstvo naše organizacije, naj se glasovanja za združitev polnoštevilno udeleži. Na ta način bo rezultat glasovanja zadovoljiv za vse stranke. Nedvomno bo kdo, premišljeno ali nepremišljeno, glasoval proti; raditega priporočam, naj se vsakdo, ki mu ni namen združenja jasen, o njem informira na pristojnih mestih, kjer bo dobil argumente, ki govore v prid združenja naših podpornih organizacij.

Z bratskim pozdravom,

John Prostor.

Collinwood, Ohio. — Člani društva sv. Barbare št. 126 v Collinwoodu se tem potom pozivljejo, naj se polnoštevilno udeležijo letne seje, ki se vrši kakor po navadi vsako drugo nedeljo v mesecu, to bo 14. decembra, v Slovenskem Domu v Collinwoodu. Začetek seje bo točno ob 9. uri dopoldne. Na programu je več važnih zadev. Izvoliti imamo delegate za slovenski delavski Dom za bodočo konvencijo. Dalje bodo volitve društvenih uradnikov za leto 1920. Dolžnost vsakega člana je, da se vsaj enkrat na leto udeležijo seje in da glasujejo za izvolitev uradnikov, kakor ve, da je prav, da ne bo pozneje tožb in neprilik.

Z bratskim pozdravom,

John Zeman, predsednik dr. sv. Barbare.

Greensburg, Pa. — Dne 27. novembra, to je na zahvalni dan, je bil za našo naselbino pomenljiv praznik. Ta dan smo imeli razvitje zastave, in slavnost se je izvršila v najlepšem redu. Radi slabega vremena je bilo razvitje v dvorani. V dolžnost si štejejo zahaliti se botru in botri, Antonu Zorniku in njegovi soprogi iz Herminie, Pa. za njiju trud. Hvala gre seveda tudi tistim, ki so se v tako velikem številu odzvali tej slavnosti. Mr. Zornik je v svojem govoru apeliral na navzoče, naj se spomnijo naših dobrodelnih skladov za Proletarec, za osvoboditev političnih jetnikov in jugoslovanske vseh vojnosirotele mladeži v stari domovini. Kolekta, ki se je priredila, je prinesla \$13.00. Ta svota se deli na tri enake dele in se pošlje upravi Proletarca, da jo odda na pristojna mesta. Dali so po \$2.00: Fr. Kebe; po \$1.00: A. Zornik, A. Matko, J. Tomče, A. Palčič, J. Šume; po 50c: A. Rus, F. Sustaršič, T. Jamnik, A. Lindič, P. Simovič, F. Zupančič, A. Bregar, J. Zupančič, A. Bertel; po 25c: J. Sever, F. Pire, M. Jordan, M. Pavlin, A. Kos, F. Zupančič. Skupaj \$13.00.

Hvala vsem darovalcem!

Jos. Šume.

O'Fallen, Ill. — Zadnji čas se klatijo v tukajšnji naselbini in okolici nekakšni agentje, ki prodajajo zemljo — v Mehiki. Praviijo, da imajo za to pooblastila direktno iz Mehike. Pri nagovarjanju trdijo, da je to najboljša rodovitna zemlja in da stane le \$20 akre. V Mascoutah jim je par ljudi sedlo na limanice, a se že kesajo. Prišli so do spoznanja, da se dobra zemlja ne ponuja kar takole po \$20 akre, slabe zemlje je pa dovolj vsepovsod in je ni treba plačevati po tej ceni v Mehiki. Agenti trdijo, da je v mehiški zemlji dovolj zlata, bakra in olja. Da, to vemo; vendar vsa tista zemlja je že v rokah velikih interesov. Zemlja, na kateri rastejo fige, kava, tobak in pomaranče, se tudi ne dobi po \$20 akre. Te vrste zemlja, ki jo ponujajo mora biti puščava, ki bi se dala morda preobraziti v rodovitno zemljo šele z irigacijo in temeljitim obdelovanjem. Vse to stane denarja in zopet denarja, katerega delavec nima v taki meri, da bi ga mogel zalagati v tako zemljiško izboljšavanje. Brezvestnim agentom ni seveda nič na tem, kako bodo posestniki živeli in kako bodo sploh izhajali, če se naselijo na take puščave. Njim gre za to, da napravijo kupčijo, ki jim nosi odstotke. Na stotine zgledov imamo, kako so bili delavci na ta način opeharjeni od agentov. Vsed tega opozarjam rojake po naselbinah, naj bodo glede mehiških agentov previdni in naj jim ne sedajo na limanice. S pozdravom N. B.

III. izkaz prispevkov za socialistični tisk v starem kraju.

Gross Kans., pola št. 533: Jugoslovanski socialistični klub št. 157 — \$5.00: po \$1: Ignac Rugelj; po 25c: F. Homar, V. Lačniska, A. Sular, J. Teršinar, F. Smerdu, I. Kunstelj; po 15c: F. Šotina, Amalija Sular. — \$7.80.

Moon Run, Pa.: Jugosl. socialistični klub št. 175 \$2.00; R. Gorjup \$2.00; po \$1: J. Skerl, J. Seme, J. Ribarich; po 50c: J. Žerjav, J. Kaučič, Frances Kodrič, S. Rihtarich, J. Brenčič, J. Sever, L. Butja; po 35c: A. Košir; po 25c: M. Ko-

kolj, F. Kozlevčar, J. Leben, J. Pivk, J. Žust, A. Mrak, J. Sogar, A. Petrovič, J. Troha, F. Reven, P. Slabe, J. Brigant, J. Zagoda, J. Tome, J. Klopčič, A. Ferme, F. Baloh, F. Nagoda, F. Skvarče, F. Kranc, J. Guzelj, P. Raspotnik, N. Jager, A. Knauš, J. Dolinar, F. Spaljak, J. Šubie, J. Petrovič, A. Urankar, J. Kaučič, J. Dolenc, F. Dolenc, F. Maršek, J. Mežič, J. Suladonk, V. Veber; po 20c: V. Milnar, M. Robek; po 15c: F. Petkovšek, J. Ambrožič, F. Dolinar; po 10c: Antonija Možina, F. Skerl, A. Pintar, T. Likovič, F. Kobal, F. Aubelj, F. Frank, J. Knez, M. Maček, F. Troha, M. Klobčar, F. Kristan, J. Robis, Johana Sever, B. Arch, F. Bratrančič; po 7c: J. Čuk; po 5c: F. Debevc, M. Čuk, F. Stremljan, M. Šškrjane, M. Batroles, F. Petrič, S. Stremljan, J. Konta. — \$21.75.

Glencoe, Ohio: Jugoslovanski socialistični klub št. 2, \$2; Nace Zlemberger \$1.00; po 50c: V. Kobljar, M. Pire, J. Rebolj, T. Kerstein, U. Mrak; po 25c: J. Polanc, M. Komac, J. Metelko, L. Potočnik, J. Horvat, J. Anžiček. Naročnina N. Zlembergerja za "Naprej" \$7.00 — \$14.25.

Virden, Ill.: Jugosl. socialistični klub št. 50 \$5.00; po 75c: J. Salomon in J. Vidergar; po 50c: F. Stempihar, S. Kaučič, F. Goričan, J. Držič, J. Shum, F. Čepi; po 25c: F. Reven, F. Hlrsič, J. Rupanik, A. Aidich, I. Stupar, F. Ostrožnik, V. Pikelj, A. Koneilja, M. Zalokar, S. Fabjan, A. Stupar. — \$12.25.

Struthers, Ohio.: Jugosl. socialistični klub št. 62 — \$4.

Zadnji izkaz	\$ 44.60
V tem izkazu	60.05

Skupaj do 9. decembra \$104.65

Tajništvo J. S. Z.

Fond za osvoboditev političnih jetnikov American Freedom lige.

Farmington, Ill.: Društvo Novi pastir SNPJ. — \$5.00.

Greensburg, Pa.: Nabrano na slavnosti razvitja zastave \$4.33.

Aliquippa, Pa.: Društvo Grozd št. 122, SNPJ. \$5.00; po 50c: J. Sive, L. Kamnikar, J. Kotor, F. Mihčič, F. Petrič, V. Grozd; po 25c: A. Žagar, F. Rome, J. Jančar, L. Ambrožič, J. Glavošević, F. Strubel, J. Žagar, J. Zaveru, B. Kamnikar, J. Rompič, R. Mesner. — \$10.75.

Cleveland, Ohio: Člani društva Tolstoj št. 26, SSPZ, po 50c: J. Kosety, M. Jekove, J. Dukanc, M. Kralj, J. Jezere, A. Gubanc, J. Koved; po 25c: F. Kremjašič, F. Vellan, F. Kočever, A. Zaverl, A. Sire, J. Lukanc, J. F. Bohinc, R. Kotnik, F. Potočnik, J. Krebelj, K. Skebe, F. Bučar; po 20c: F. Straus. — \$6.70.

Herminie Pa.: Društ. Prostomisleci št. 87, SNPJ., \$5.00.

Zadnji izkaz	\$523.68
V tem izkazu	31.78

Skupaj do 9. decembra \$555.46

Tajništvo J. S. Z.

NAROČNIKOM KOLEDARJA.

Prosimo vse tiste, ki še niso prejeli naročenih koledarjev, naj nekoliko potrpe. Vsled pomanjkanja premoga je v knjigovoznici omejeno delo in radi tega vezbe ni mogla dovršiti ob času, kot smo pričakovali. Obrat je dovoljen le polovico dni v tednu, radi tega bo šlo delo bolj počasi od rok. Do konca tega meseca bodo prejeli koledarje vsi tisti, ki so jih naročili, ako ne bo kake omejitve pri pošiljanju s parcelno pošto in ekspresom.

Menarodna konferenca dela v Washingtonu je bila koncem zadnjega tedna zaključena. Stalna pisarna te konference bo ustanovljena tam, kjer bo imela liga narodov svoj glavni stan. Za vrhovnega ravnatelja mednarodnega urada dela je bil izvoljen francoski delavski voditelj A. Thomas.

Konferenca se je končala prej, kot se je bilo začetkoma mislilo. Nemčija, Avstrija in Rusija niso bile zastopane na tej konferenci. Delegati Nemčije in Avstrije so bili na poti, pa so se vrnili, ko so izvedeli, da bi prišli že po zaključku v Washington. Rezultati konference so mnogo manjši, kot so mislili optimisti, da bodo.

V Sloveniji je že nekaj tednov tiskarska stavka. Časopisi ne izhajajo. Tiskarji zahtevajo 2000 kron mezde na mesec. Po tem je približno mogoče presoditi, kakšne so draginjske razmere v deželi.

V Londonu nastopa neki W. E. Johnson kot agitator za prohibicijo, ki bi jo tukajšnji suhi radi razširili po Evropi in polagoma po vsem svetu. Na Angleškem ni imel mož veliko sreče. Na shodu so postopali z njim tako, kakor ravnajo tukaj včasih s kakšnim radikalcem. Potegnili so ga z odra in ga tako premikastili, da je potreboval zdravniške pomoči. In sicer so bili studenti, ki so se poslužili argumentov pesti. Iz tega se lahko izvaja cela vrsta zaključkov, ki jih ni prav nič težko najti.

Mirovna konferenca je sprejela angleški predlog glede na razdelitev nemških bojnih ladij. Po tem predlogu dobi Anglija 70 odstotkov vse tonaže, Francija 10 odstotkov, Italija 10 odstotkov, Japonska 8, Amerika pa 2 odstotka. Skoraj bi se lahko reklo, da je napravila Anglija dobro kupčijo.

Zimski kašelj.

Ako trpite vsled kašlja ali prehlada, pomnite si, da se lahko zanesete na

Severa's
Balsam for Lungs

(Severov balzam za pljuča) za hitro pomoč. To je izvrstno zdravilo za otroke kot za odrasčene ljudi. Se prodaja v vseh lekarnah. Cena je 25 in 50 centov, s 1 in 2 centa davka.

Koledar zastonj!

Ako želite imeti eno številko našega izyrtnega koledarja s poučnimi zdravniškimi člankami v vašem lastnem jeziku, tedaj uprašajte za

Severov Almanah
za Slovence

za leto 1920 v vaši lekarni, ali pa pišite direktno nam, priložite znamko za poštno. Za vašo korist, zavitki naših zdravil so narejeni v barvah. Oglejte si notranje strani.

Prehlad ali influenco,

bi se ne smelo nikdar zane-mariti. Treba ju je odpraviti takoj na prvo kihanje ali druga taka znamenja. Vzemite takoj

Severa's
Cold and Grip Tablets

(Severove tablete zoper prehlad in gripo) in poleg tega kako gorko pijačo predno se vležete v postelj, da vam olajša dihanje. Dobro se odejte s pokrivalom in kmalu bodeite dobri. Cena je 30 centov in 2 centa davek v vseh lekarnah.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

Ameriški družinski koledar za leto 1920

sedaj razpošiljamo. — Koledar je trdo vezan, obsega 196 strani in stane 65c. Klubom in društvom damo pri večjih naročilih znater popust. Priporočamo, naj se rojaki po naselbinah med seboj dogovore in naroče po več koledarjev skupaj, da nam tako pomagajo znižati pošiljalne stroške; vezba, tisk in tiskarske potrebščine so letos mnogo dražje kot prejšnja leta, toda kljub temu smo določili koledarju najnižjo ceno, ki je v danih razmerah mogoča.

NIKJER ne dobite za tako majhen denar knjige s tako izbranim gradivom in ilustracijami ter trdo vezano, kakor je Ameriški družinski koledar.

SEDAJ, ko so tu dolgi zimski večeri in imate več časa za čitanje, vam priporočamo v naročitev tudi letošnji letnik Ameriškega družinskega koledarja (1919), katerega imamo še nekaj v zalogi. Stane 50c. Naročila sprejema

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Dober liniment.

Menda ni potreba naglašati posebej in tolmačiti kako priporočljivo je imeti na roki steklenico dobrega linimenta za zunanjo uporabo v slučaju hitre potrebe — in tukaj ni nobenega boljšega za te reči kakor

Severa's Gothard Oil

(Severovo Gothardsko olje), ki je znano kot jak sovražnik proti vsem lokalnim trganjem in bolečinam. Priporočljivo je za revmatizem, lumbago, sejatiko, proti oteklinam, bolečinam v križu ali otrpljenju udov in mišičevja. Na prodaj v vseh lekarnah. Cene 30c in 2c davka ali 60c in 3c davka.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni
in ranoceelnik.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago kličoči bolniki naj pišejo slovensko.

SLOVENC I

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI POD- PORN I JEDNOTL

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$4.00, pol leta pa \$2.00.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v "Illirija dvorani", 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim storkrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na

Leo Zakrajšek-a

70-9th Ave.

NEW YORK, N. Y.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

Mi pošiljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,
in

druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljatve garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,

CHICAGO, ILL.

J. F. Štepinja, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.